

Nijmegen

Aan de fractie van GroenLinks Nijmegen
t.a.v. mevrouw D. Beumer

Postadres

Gemeente Nijmegen
MO10
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Bezoekadres

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen

T 14 024
nijmegen.nl

Contactpersoon

Leonie Braks
l.braks@nijmegen.nl
T 024 – 329 24 80

Ons kenmerk

D230977352

Datum 7 november 2023
Onderwerp Raadsvragen art. 39 over netcongestie

Geachte mevrouw Beumer,

In deze brief geven wij antwoord op uw schriftelijke vragen d.d. 28 september jl over capaciteitsproblemen op het elektriciteitsnetwerk, ook wel netcongestie genoemd.

1. *Zijn er op het moment bouwprojecten die dreigen vertraagd of stilgelegd te worden doordat er geen aansluiting op het elektriciteitsnet mogelijk is?*

(Circulaire) economie

TenneT heeft op 17 november 2022 aangegeven dat op het hoogspanningsnet voorlopig geen extra capaciteit beschikbaar is voor grootverbruikers in Gelderland. Dit treft met name bedrijven. Dit betekent dat nieuwe bedrijven niet voorzien kunnen worden van stroom als zij voor 17 november 2022 niet op de wachtlijst van Liander of TenneT stonden. Volgens recent TenneT-onderzoek (zie hierna) zal dit zo blijven tot 2029.

Wij kennen één circulair bedrijf van buiten Nijmegen dat vanwege het ontbreken van een grootverbruikersaansluiting heeft gekozen voor een andere vestigingsplaats dan bedrijventerrein Westkanaaldijk in Nijmegen.

Woningbouw en voorzieningen

Tot voor kort waren er geen woningbouwprojecten die zijn vertraagd als gevolg van netcongestie. De meeste projecten waarvan de start van de bouw dit jaar is gepland, kunnen voorsnog door gaan, omdat dit kleinverbruikaansluitingen zijn. Voor het grootste deel van de woningbouwprojecten die tot 2030 zijn gepland, had netbeheerder Liander (verantwoordelijk voor midden- en laagspanningsnet) stroomcapaciteit gereserveerd op het middenspanningsnet. Afgelopen jaar is sprake geweest van een aantal knelpunten, met name bij nieuwe voorzieningen, zoals bij het Bastion in Lent, waar tijdelijk een dieselaggregaat staat om het watersportcentrum bij piekverbruik van stroom te voorzien. Ook voor 51 appartementen en horecavoorzieningen in het Hart van de Waalsprong die begin november worden opgeleverd, moet een tijdelijke alternatieve stroomvoorziening worden geregeld in de vorm van batterijpakketten en aggregaten. Living Inn kan de eerste

77 appartementen in november van dit jaar niet opleveren, vanwege het ontbreken van de levering van grootverbruik. Deze situatie duurt naar verwachting tot april 2024.

Op 18 oktober jl. maakte TenneT de resultaten van recent congestieonderzoek in Gelderland, Flevoland en Utrecht bekend, zie bijgaande Q&A en het persbericht van TenneT en Liander n.a.v. dit onderzoek. Liander gaat de komende tijd duiden wat het onderzoek specifiek voor (regio) Nijmegen betekent, maar het is al duidelijk dat de gevolgen groter zijn dan waar we tot nu toe van uit gingen. De verwachting is dat, zonder stevige maatregelen, niet alle ambities voor kleinverbruikers gerealiseerd kunnen worden door tekorten in het hoogspanningsnetwerk van TenneT. Denk hierbij aan woningbouwprojecten, verduurzaming bij bestaande woningen en het plaatsen van publieke en private laadpalen. Dit kan betekenen dat we keuzes moeten maken in de planning van onze woningbouwprojecten en verduurzaming. Dit geldt ook voor zakelijke functies die integraal onderdeel zijn van woningbouwprojecten, zoals bij de ontwikkeling van het Stationsgebied (hotel, kantoor, supermarkt) het geval is.

Vervolg op TenneT-onderzoek

Op basis van het traject met Liander om helderheid te krijgen over de consequenties voor Nijmegen, stellen we een Masterplan Netcongestie voor de korte termijn op. Prioritering op de lange(re) termijn komt aan bod in de Lokale Energie Strategie (zie vraag 6).

De uiteindelijke gevolgen voor Nijmegen zijn sterk afhankelijk van 'onorthodoxe maatregelen' die het kabinet gaat nemen 'om sneller te bouwen, het elektriciteitsnet beter te benutten en flexibeler te gebruiken, door grootverbruikers en kleinverbruikers, bijvoorbeeld door slim laden door laadpalen', zoals verwoord in de kamerbrief van minister Jetten d.d. 18 oktober 2023 [Kamerbrief over nieuwe maatregelen netcongestie | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#). Hierin benadrukt de minister dat het kabinet 'alles op alles' zet om te zorgen dat netbeheerders ook vanaf 2026 woningen, laadpalen e.d. kunnen aansluiten in Flevoland, Gelderland en Utrecht.

2. In hoeverre ontvangt het college signalen van ondernemers die willen verduurzamen, dit niet kunnen vanwege netcongestie?

We ontvangen met regelmaat signalen van bedrijven op met name de bedrijventerreinen van TPN-West en Bijsterhuizen die willen uitbreiden en verduurzamen maar dat niet of beperkt kunnen. Afgelopen periode is er een ondernemer geweest die zijn bedrijf al had verduurzaamd en het overschot aan opgewekte zonnestroom niet kon terug leveren op het net. Inmiddels kan het bedrijf zijn zonnepanelen met een slim energimanagementsysteem weer in gebruik nemen.

3. In hoeverre heeft de huidige stand van zaken rondom netcongestie invloed op onze ambities als het gaat om energieneutraliteit, het verduurzamen van onze energieweidebouw en onze woningbouwopgave?

Energietransitie

De belangrijkste oorzaak van de netcongestie is dat de verduurzaming in een versnelling terecht is gekomen. Afgelopen jaren zijn er in Nederland veel zonnepanelen en zon- en

windparken bij gekomen, het aantal laadpalen en warmtepompen stijgt steeds sneller en bedrijven elektrificeren hun processen. Inmiddels wordt op landelijk niveau 46% van de elektriciteit opgewekt met zon en wind¹. Tegelijkertijd belemmert de netcongestie nu een doorstart van de verduurzaming vanwege gebrek aan ruimte voor (vooral grootschalige) teruglevering van duurzame energie aan het net. Specifiek voor Nijmegen geldt dat de productie van zonne- en windenergie in 2022 achter bleef bij onze doelen; in Nijmegen is minder ruimte voor grootschalige opwek met wind en zon dan in landelijk gebied. In 2022 is in Nijmegen anderzijds meer energie bespaard dan beoogd, mede dankzij de hoge energieprijzen. Hiermee haalden we per saldo onze doelstelling voor 2022 op weg naar een energieneutraal Nijmegen in 2045².

De verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed loopt vertraging op door netcongestie. De concrete gevolgen hiervan brengen we op dit moment in kaart ter voorbereiding op het Masterplan Netcongestie. Gemeente Nijmegen participeert in een onlangs gestart traject van de Groene Metropoolregio gericht op onderzoek naar de potentie van uitbreiding van 'zon op dak' in onze regio. In dit traject wordt onder meer gekeken hoe netcongestie te vermijden.

Mobiliteitstransitie

Wij ontvangen regelmatig signalen dat de aanleg van laadpleinen voor bedrijven vertraging dreigt op te lopen. Ondernemers met (uitgevoerde) plannen voor laadfaciliteiten voor bestelauto's en vrachtwagens kunnen vanwege netcongestie nog niet worden aangesloten. Dit laatste heeft tot gevolg dat logistieke ondernemers en andere bedrijven met veel logistieke vervoersbewegingen vragen stellen over de invoering van 3 zero-emissiezones in Nijmegen vanaf 2025. We ondersteunen ondernemers die hun wagenpark willen verduurzamen. Met de bedrijvenverenigingen TPN-West en Bijsterhuizen en de provincie is een bijeenkomst georganiseerd voor (logistieke) bedrijven om hen te informeren over laadinfrastructuur en wat de invoering van 3 zero-emissiezones in Nijmegen vanaf 2025 voor hen betekent.

Vooralsnog zijn er geen grote belemmeringen voor de plaatsing van kleinschalige laadinfra voor personenvervoer. Enkele locaties zijn afgewezen vanwege netcongestie. Een alternatieve locatie in de buurt bleken in die gevallen toereikend.

Wat betreft onze ambities voor woningbouw, zie het antwoord op vraag 1.

4. *Op welke wijze werkt de aanwijzing van aansluiten op het elektriciteitsnet nu? Wordt er op volgorde van aanvragen aangewezen of er aangesloten wordt op het elektriciteitsnet?*

Op grond van de vigerende wet- en regelgeving moeten netbeheerders, in onze regio Liander, aanvragen voor stroomcapaciteit altijd op volgorde van aanmelding - First Come First Save (FCFS) – behandelen, ongeacht functie of belang. Op 13 juli jl. heeft de Autoriteit Consument & Markt (ACM) het Ontwerpbesluit Prioriteringsruimte transportverzoeken

¹ Zie <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/38/bijna-helft-elektriciteitsproductie-uit-hernieuwbare-bronnen>

² Zie voor meer informatie de Energiemonitor 2008-2022 die u onlangs ontving.

gepubliceerd, die het mogelijk maakt voor netbeheerders om bij netcongestie voorrang te geven aan maatschappelijk essentiële functies, zoals gezondheidszorg, woningbouw, openbaar vervoer en scholen. Tot 5 oktober jl. liep de consultatieronde voor het Ontwerpbesluit. Wij hebben namens gemeente Nijmegen een zienswijze ingediend op het Ontwerpbesluit. Hierna zal de ACM het definitieve besluit bekend maken.

In algemene zin schept de ACM via de aanpassing van codes voorwaarden voor congestiemanagement oftewel het vermijden van piekverbruik (spitsmijden), om ruimte vrij te maken op het net. De codes maken flexibele, capaciteitsbeperkende of groepscontracten mogelijk. Een voorbeeld is het ontwerpbesluit non-firm ATO (aansluit- en transportovereenkomsten), waarmee netbeheerders in congestiegebieden contracten kunnen aanbieden zonder vaste transportcapaciteit. Of het ontwerp- codebesluit niet gebruikte transportrechten; op basis van deze code kunnen netbeheerders straks aantoonbaar niet gebruikt en onnodig gecontracteerd transportvermogen verlagen volgens het 'Gebruik Op Tijd Of Raak het Kwijt' (GOTORK)-principe.

Vooruitlopend op de invoering van de codes moedigen de netbeheerders het aan om bij woningbouw, bedrijven, laadpalen en verduurzaming in de bestaande bouw de impact op het elektriciteitsnet zo veel mogelijk te beperken. Op die manier kan er meer gerealiseerd worden binnen dezelfde resterende schaarse netcapaciteit.

5. *Zijn er mogelijkheden om te werken met een voorrangbeleid als het gaat om aanwijzen van aansluitingen op het net? Zo ja, kunnen we voorrang geven aan woonbestemmingen of gebouwen met een maatschappelijke functie?*

Zie antwoord op vraag 4.

6. *Welke stappen neemt het college om de problemen met het overvolle elektriciteitsnet op te lossen*

De problemen met het elektriciteitsnet doen zich op verschillende schaalniveaus voor. Op landelijk niveau zien we dat er een onbalans is tussen de plekken waar elektriciteit opgewekt wordt of aan land komt en waar deze gebruikt wordt. De opwek/aanlanding vindt vooral in het westen en noorden plaats. Hierdoor moet veel elektriciteit over lange afstanden getransporteerd worden, wat de congestie verheft, zeker in het oosten van Nederland.

Nijmegen heeft met het Engie terrein de enige locatie in zuidoost-Nederland die door het Rijk is aangewezen voor grootschalige elektriciteitsopwekking. Invulling van die opgave kan het net in onze regio en daarbuiten stabiel maken doordat er, bij een tekort aan stroom, snel bijgeschakeld kan worden.)

Om dit mogelijk te maken moet wel een nieuw bestemmingsplan voor het Engie-terrein opgesteld worden. Dit maakt de vestiging van een hybride centrale mogelijk (in eerste instantie op aardgas, zodra het mogelijk is op waterstofgas) die deze taak kan vervullen. Het bestemmingsplan voor het Engie terrein biedt ook de ruimte voor het vestigen van een grootschalige batterij opslag. Ook hiermee kunnen tekorten uitgebalanceerd worden, echter op een veel kleinere schaal (vermogen en tijdsduur van levering) dan een nieuwe centrale dit kan.

Op het schaalniveau van stad en regio ondersteunen we ten eerste Liander waar mogelijk bij de grootschalige verzwaring van de infrastructuur voor elektriciteit. Zo hebben we richtlijnen opgesteld voor het bijplaatsen van middenspanningsruimten (trafostations) in wijken, om het zoeken van geschikte locaties te bespoedigen. Hierover informeren wij u binnenkort. Ook zijn we voornemens om nog dit jaar een intentieovereenkomst te sluiten met Liander, waarmee we onze samenwerking bevestigen en verstevigen.

Ten tweede ondersteunen we slimme oplossingen waarvoor geen netcapaciteit nodig is, zoals het onderzoek naar een multi-energie smart grid bij de ARN waarin de ene energievorm wordt omgezet naar een andere energievorm of naar opslag. Een ander voorbeeld is de ontwikkeling van Smart Energy Hub(s) op TPN-West in het kader van de Green Deal. In een Smart Energy Hub (SEH) wordt schone energie lokaal opgewekt en ter plekke gebruikt en opgeslagen. Voor Liander is de SEH op TPN-West één van de twee energy hubs (met Innofase Duiven) waar ze op focussen in regio Arnhem-Nijmegen.

Tot slot bereiden we samen met Liander een Lokale Energie Strategie (LES) voor. In de LES geven we inzicht in de toekomstige energievraag en welke investeringen en slimme oplossingen nodig zijn om vraag en aanbod op elkaar te laten aansluiten. Tot 2030 ontkomen we niet aan prioritering gekoppeld aan de LES. TenneT en Liander hebben aangegeven dat zij tot 2030 nodig hebben om het net te verzwaren. In de tussentijd, maar ook na 2030, zijn nog veel netuitbreidingen nodig op alle netvlakken van laagspanning tot hoogspanning om alle ambities te faciliteren.

In regionaal en provinciaal verband wordt een vergelijkbaar proces als de LES voorbereid onder de noemer 'integraal programmeren RES' door de Groene Metropool Regio en pMiek door provincie Gelderland, waar we met de LES op aansluiten.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Nijmegen

A.P.W. van de Klift
gemeentesecretaris

H.M.F. Bruls
burgemeester

Bijlagen

- Q&A'S Liander uitkomsten Tennet congestieonderzoek FGU
- Persbericht TenneT en Liander d.d. 18 oktober 2023